

К. Є. Двойних,

к. е. н., докторант, Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІНВАРІАНТ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОСФЕРИ СУПЕРЕТНОСІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

К. Dvoynykh,

PhD (Economics), Doctoral candidate, Odessa national university

THE SUPER-ETHOS' TECHNOLOGICAL ENVIRONMENT FORMATION PSYCHOLOGICAL
INVARIANT IN MODERN WORLD ECONOMY CONDITIONS

Стаття присвячена особливостям формування техносфери етнокультурних просторів (суперетносів) в умовах сучасної світової економіки. Сучасна світова економіка розглядається як всеохоплюючий процес домінування в господарській діяльності семантичної складової над політекономічною. В цьому контексті принциповим економічним інваріантом виступають світові етнічні процеси як динаміка колективної психології та стереотипів поведінки великих масивів людей, розділених за підсвідомим відчуттям "свій — чужий". Для умов сучасної світової економіки етнічний феномен має розглядатися як невід'ємна частина гонимого ландшафту (екологічної ніші). Встановлення зв'язку між етнічними процесами та формуванням техносфери суперетносів потребує розробки відповідних теоретичних та методологічних засад. У цьому контексті в статті розв'язується локальна задача — принципово визначити універсальний психологічний чинник, який забезпечує чітку етнокультурну приналежність результатів людської праці. В якості такого чинника пропонується використання економічного аналогу феномену індивідуальної творчості — немотивованого визначення мети. На цій основі стане можливим у будь-яких біфуркаціях сучасної світової економіки своєчасно визначити, яка саме діяльність є правильною замість того, щоб намагатися більш ефективно виконувати заздалегідь визначені та відомі операції.

The article is devoted to super-ethnos' technological environment formation features in modern World economy conditions. The modern World economy is considered as an all-purpose process in human activity: the semantic essence dominating over the political economy one. In this context as a principal economic invariant the international ethnical processes (collective psychology and behavior stereotypes dynamic) are coming forward. In modern World economy conditions the ethnical phenomenon is being considered as an essential part of feeding landscape (ecological niche). Therefore, the immediate (direct) interrelation establishment between ethnical processes and super-ethnos' technological environment formation is requiring its own theoretical and methodological basis working out. In this context is solved the local problem: to define the universal psychological factor able to provide clear cultural belonging of human economical activity results. As corresponding factor the individual creativity phenomenon economical analogue — non-motivated purpose statement — is suggested. That will permit in modern World economy bifurcations to understand promptly: not how more effectively provide apriority defined and known operations, but which from a number of possible kinds of activities are the right ones.

Ключові слова: світова економіка, інваріант, моделювання, немотивоване визначення мети, етнічна психологія, етнічні процеси, суперетнос.

Key words: World economy, invariant, simulation, non-motivated purpose statement, ethnical psychology, ethnical processes, super-ethnos.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У контексті формування теоретико-методологічних засад використання етнічних процесів як економічного інваріанту для створення на цій основі ефективного інструментарію моделювання та прогнозу в умовах сільової економіки обґрунтована наявність векторних ознак етносу як енергетичного потоку. Оскільки етногенез є процесом споживання та кругообігу природної енергії в рамках екологічної ніші, то етнічним процесам притаманна ненульова дивергенція, незалежна від конкретної системи координат. Усе це обумовлює дискретність та власні енергетичні параметри суперетносів, а також культурну приналежність техносфери, створеної в результаті господарської діяльності. Однак нез'ясованим залишається принциповий аспект: за рахунок якого феномену така техносфера в умовах сучасної світової економіки набуває при створенні та збері-

гає в подальшому стійкі культурні ознаки. Відсутність чіткої відповіді на це залишає нерозв'язаною проблему ефективного моделювання та прогнозу в умовах біфуркацій сучасної світової економіки. Натомість, усвідомлення сутності такого феномену надасть стратегічну можливість моделювання світової економіки через визначення енергетичних параметрів суперетносів (щільності та напруженості) сучасними інформаційно-технологічними засобами. Створений відповідно до цього інструментарій оперативного виміру енергетичних ознак суперетносів забезпечить ефективність моделювання та прогнозу в умовах сучасних (перспективних) біфуркацій світової економіки.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що будь-яких системних вивчень проблематики формування техносфери суперетносів в контексті культурної стійкості їх техносфер (а отже, економічної дискретності) та при-

чин цього не існує. Це об'єктивно створювало концептуальну перешкоду формуванню теоретичних і методологічних принципів для створення інструментарію прогнозу. З низки відомих джерел можливо лише фрагментарно "витягнути" із певних прикладних усвідомлень дійсності наявність такого феномену, очевидно пов'язаного із стиком етнічної психології та економічними процесами сучасного світу. Зокрема це праці Д.Б. Богоявленської, В.І. Вернадського [1], В.Р. Вільямса [2] Л.М. Гумільова, О.В. Литвиненка, О.О. Меняйлова, Л.В. Мілова [3], О.С. Панаріна, О.С. Паршева, Ю.П. Платонова, І.В. Смірнова та ін. Звернемо увагу, що праці відомих авторів належать до різноманітних специфічних наукових сфер, а отже, безпосереднього визначення чинника прив'язки економічної техносфери до культурного відчуття здійснено не було. Привернемо увагу, що саме це підтверджує факт наявності ненульової дивергенції етнічних процесів та її економічної ролі [4, с. 48—84].

МЕТА СТАТТІ

Метою цієї статті є визначення етнопсихологічного феномену, який в умовах сучасної світової (сітьової) економіки забезпечує культурну віднесеність результатів праці людей до суперетносів при формуванні їх техносфер.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Головною ознакою етносу як потоку енергії є його векторний характер [4, с. 25—59]. Практичний прояв такого вектора обумовлений тим, що різноманітні професії як види господарської діяльності, якими займаються члени етнічного колективу, можуть бути і безпосередньо обумовлені сукупністю зовнішніх факторів, і незалежними від них (немотивованими). Під зовнішніми факторами маються на увазі особливості власного для етносу годувального ландшафту (екологічної ніші) і техносфера відповідної культурної приналежності. Отже, саме таким чином можна охарактеризувати працю членів етнічного колективу, диференціювавши цей важливий економічний чинник на мотивовану від зовнішніх умов і немотивовану складові. А оскільки праця людей є проявом енергії, то й струм енергії, яким є етнос, може бути розділений у відповідності до такого ж критерію. Отже, енергія етносу спрямовується за двома головними напрямками — на мотивовані та немотивовані дії в сфері господарювання [5, с. 419—439; 6, с. 96—100].

Немотивована сутність праці членів етносу обумовлена його генезисом, а відповідно, є природним феноменом. Саме в процесі становлення, розвитку і подальшого розширення економічної діяльності відбувається первинний вихід етнічного колективу за межі власної екологічної ніші як природного годувального ландшафту. Внаслідок цього виникає певна система відносин з іншими етносами. Практично жодний етнос в історії не запобіг такої стадії у своїй життєдіяльності. Отже, зовнішньоекономічна діяльність являє собою невід'ємну частину життя будь-якого етнічного колективу на конкретному історичному етапі. Таким чином, через господарську діяльність відбувається історичний (відповідно, й економічний) процес подолання етнічним колективом меж своєї екологічної ніші як первинної сукупності зовнішніх факторів, що природним чином визначали господарську збалансованість у первинних географічних рамках. По цьому стає очевидним прояв на масштабах великих масивів людей (етносів) такого феномену як постановка нових завдань, не пов'язаних лише із відповіддю на виклики та вимоги власного годувального ландшафту [5, с. 34—42]. Це явище виявляється безпосередньо пов'язаним із проведенням етнічними колективами економічної діяльності. Стосовно окремо взятої людини виникнення ситуації, коли розв'язання поставлених завдань перестав бути тільки рішенням як таким, а призводить до виникнення якісно нових цілей та орієнтирів, називається проявом творчості. Природ-

но, що в економічних концепціях цей термін не знайшов достатньо широкого вжитку, оскільки економіка є проявом колективної праці, тоді як термін "творчість", як правило, використовується для опису якісних характеристик окремих людей. Отже, для коректного та логічного опису феномену подолання етносами за допомогою економічної активності меж низки зовнішніх мотиваційних факторів, необхідно визначити економічний аналог поняття "творчість", який дозволив би описувати всілякі прояви економічного життя будь-якого з етносів і був би коректним критерієм для їх порівняння [5, с. 462—472; 7, с. 6—61].

Всебічне цільове вивчення та моделювання того явища, що в різних інтерпретаціях визначають як "творчість", дозволило вченим сформулювати його, певною мірою, універсальне визначення, яке є зручним для опису ідентичних явищ в різних сферах людської діяльності, в тому числі, щодо економічної активності. Йдеться про феномен "немотивованого визначення мети" (НМВМ), що є проявом самостійної інтелектуальної активності на рівні груп людей [7, с. 94—138; 8, с. 154—182]. Це є зручним при описі всіх тих явищ, що на рівні звичайного усвідомлення відносяться до прояву творчості в різноманітних прикладних сферах. У людській психіці відсутня будь-яка особлива субстанція, що безпосередньо відповідає за прояв творчості, тобто це є природний феномен, незалежний від раціональної волі людей [7, с. 230—263]. З урахуванням того, що творчість завжди має досить чітку етнокультурну приналежність, зв'язок запропонованого визначення для цього явища з етнічними процесами виглядає цілком очевидним. Це справедливо хоча б тому, що немотивована інтелектуальна активність може бути наділена певною формою, прийнятною для раціональної кількісної оцінки в єдиній системі виміру. Введення терміна "немотивоване визначення мети" при дослідженні процесів та феноменів, які не були пов'язані з господарською діяльністю людей, уявляється досить важливим і для економічних досліджень. Справа полягає в тому, що саме чинник мотивації (можна переформулювати на "мотивоване визначення мети") є ключовим елементом для активізації господарських відносин та розвитку і розширення ринкової кон'юнктури. Інакше кажучи, саме мотив завжди лежить в основі економічної діяльності [9, с. 106—161].

Оскільки етноси є невід'ємними частинами первісних годувальних ландшафтів, то параметри відповідних екологічних ніш являють для них первинні природні низки мотиваційних факторів. У міру розширення господарської активності до цих факторів додаються поступово створювані техносфери та інтелектуальні надбання. Розвиток економічної діяльності етнічних колективів поступово приводить до виходу їх трудової діяльності як за межі власної екологічної ніші, так і за межі створеної в ній техносфери. Це розширення економічної активності етносів за межі сукупності зовнішніх мотиваційних факторів можна охарактеризувати як реалізацію постановки нових власних завдань, не обумовлених виключно умовами проживання і ведення господарства у власному природному ландшафті [4, с. 86—109; 5, с. 484—503]. Отже, сутність економічного прояву етнічного чинника слід визначати саме як творчість або "немотивоване визначення мети", яке проявляється на великих масивах людей впродовж історичного процесу ведення господарської діяльності. Все це також емпірично зафіксовано в історії людства: певні етноси вийшли за межі власних екологічних ніш і природне їх вторгнення до інших годувальних ландшафтів привело до створення тієї конструкції, якою сьогодні є світова економіка. При цьому, з одного боку, має місце відрив складової частини від цілого (безпосередньо етносу від екологічної ніші як годувального ландшафту), що можливо лише при наявності немотивованого визначення мети, не обумовленого безпосередньо природними мотивами і незалежного від раціональних бажань людей. А з іншо-

го — все це відбувається в процесі здійснення господарської діяльності, основу якої складає раціональна мотивація [10, с. 492—502].

Як мотиваційні фактори матеріально-технічні цінності та інтелектуальні надбання утворюють дискретний простір (у відповідності із етнокультурною приналежністю) для прояву етнічного потоку енергії у вигляді праці людей. Оскільки саме праця членів етносу лежить в основі економічної діяльності, для якої характерні прояви як мотивованого, так і немотивованого напрямків дії, то і сама праця, природно, повинна поділятися на дві складові — мотивовану та немотивовану. Про це свідчить сама наявність ненульового етнічного вектора. Крім того, економічна практика підтверджує, що результати праці членів етнічного колективу можуть мати як власну етнокультурну приналежність, так і зовсім іншу [4, с. 49—54].

Оскільки етнос являє собою енергетичний потік, то його головними характеристиками є енергетичні параметри, зокрема, енергетична щільність. Як вже було встановлено, одним з головних факторів, що визначають значення енергетичної щільності, є результати праці людей, яким притаманна однозначна культурна приналежність відповідно до певного етнокультурного простору (суперетносу). Тому при розгляді етносу як самостійного енергетичного потоку у вигляді людської праці виникає запитання: що і як саме визначає віднесення енергії із такого потоку (конкретного етносу) до трансформації через працю в матеріально-технічні цінності та інтелектуальні досягнення чіткого культурного віднесення? Уже встановлено, що етнокультурна приналежність результатів праці є визначальною для енергетичних параметрів суперетносів, а відповідно, забезпечує суперпозицію енергетичних потенціалів у просторі світової економіки. Тому причина і характер прояву феномена такої культурної фіксації в якийсь конкретний момент часу не може залишатися поза межами економічного дослідження. Пов'язано це з тим, що, так чи інакше, доведеться з'ясувати питання щодо оцінки значень цих енергетичних потенціалів. А оскільки в основі економічної діяльності лежить праця людей, то очевидно, що саме проявлені особливості праці та її диференціація на мотивовану і немотивовану складові будуть визначальними для енергетичних параметрів суперетносів [11, с. 250—298].

Таким чином, сукупність матеріально-технічних та інтелектуальних надбань з конкретною культурною приналежністю завжди утворюватиме те, що називається ринковим мотивом. Саме мотиви як такі і забезпечують господарську активність, відповідне розширення ринкових ніш і формування нових цілей в процесі економічної діяльності. Це цілком очевидні для економіки твердження. Однак, виходячи з цієї позиції, відразу постає запитання: як же тоді розуміти вихід за межі ринкових мотивів і що він являє собою в економічному сенсі? Очевидно, що такий вихід не може бути планомірним розширенням горизонтів для економічної діяльності, відштовхуючись від існуючих економічних позицій, адже в такому випадку матиме місце чіткий причинно-наслідковий зв'язок, який природно обумовлює та визначає всі подальші дії [12, с. 99—144]. Це стосується всього того, що в економічних концепціях описується як освоєння нових ринкових ніш та різноманітні стратегії диверсифікації. А це означає, що під подоланням меж ринкової мотивації необхідно розуміти виникнення ситуації, при якій фактично перестають діяти самі принципи безпосередньої мотивації, що їх формально диктує сукупність існуючих зовнішніх факторів (вони нікуди не зникають). Тобто прояв немотивованого визначення мети (НМВМ) в економічній сфері — це не є порушення окремих ринкових правил при збереженні загального ринкового стереотипу мотивованої поведінки, а саме: вихід з-під впливу всієї низки таких правил [8, с. 437—463; 9, с. 377—390; 13, с. 66—95]. Це означає

прояв людської активності у зовсім іншій, ортогональній площині по відношенню до всіх факторів ринкової мотивації, якими є матеріально-технічні цінності та інтелектуальні розробки з чіткою культурною приналежністю у психологічному їх сприйнятті. Однак, з іншого боку, за такої економічної експансії результати праці продовжують зберігати притаманну їм етнокультурну приналежність. Як було вже показано, факт збереження етнокультурної приналежності означає збереження енергетичних параметрів суперетносів у загальному просторі світової економіки [4, с. 25—47]. Що ж саме вимушує енергію потоку витрачатися на трансформацію у предмети із власною культурною приналежністю? Природно, що цей феномен знаходиться в площині психологічного сприйняття і є тісно пов'язаним з явищем ринкової мотивації. Як відповідна психологічна характеристика він цілком може бути вимірний в тому чи іншому наближенні. А це означає, що відповідь на поставлене запитання дозволить усвідомити функціональну залежність рівня енергетичного потенціалу суперетноса від доступних відомим дослідницьким методам вимірюваних величин. Тим самим стане можливим кількісно виражати енергетичні параметри суперетносів для описів всіляких явищ міжнародної економічної взаємодії.

Унікальність кожного етносу як енергетичного потоку обумовлена власним прискоренням, відмінним за значенням від аналогічного параметру будь-якого іншого етносу. Практичним підтвердженням цього факту є інваріантність векторного характеру економічної поведінки етносів. Така етнічна унікальність проявляється в чіткому розподілі людей та їх праці на етнокультурні простори, де домінуючим по відношенню до людської праці та її результатів виступає підсвідоме психологічне розділення за принципом "свій — чужий" [4, с. 88—93; 5, с. 249—260]. Стосовно економічної поведінки феномен прискорення являє собою зміну існуючого мотивованого темпу господарського життя. Матеріально-технічні цінності та інтелектуальні розробки є мотиваційною основою для економічної поведінки, існуючи стаціонарно в інерційних системах відліку, якими є господарські системи різних країн. Інерційний характер економічних систем обумовлений тим, що в ідеалі вони постійно прагнуть до певного рівня еластичності між попитом і пропозиціями, намагаючись запобігти різким коливанням у будь-який бік. Що ж стосується економічної сутності етносу, то вона полягає саме у виході за межі мотиваційних факторів (первинно — це параметри власної екологічної ніші як годувального ландшафту) та створенні нових, тобто економічна поведінка етносів — це первинно завжди немотивована поведінка, яка в подальшому приводить до розширення господарської активності. Творчість є процесом виходу за межі безпосередньої відповіді на поставлене запитання, а також їй притаманна чітка культурна приналежність, що є емпірично зафіксованим фактом. Це означає, що конкретним наслідком і результатом прискорення якраз і є згадувана раніше культурна приналежність результатів праці [7, с. 250—263; 14, с. 174—206].

Таким чином, первинно вийти за межі власної екологічної ніші як системи мотиваційних факторів дозволяє саме прискорення — динаміка етнічного вектора. Фізично це є цілковито зрозумілим, оскільки тільки наявність прискорення дозволяє елементу будь-якого струму відірватися від нього. Оскільки як процес кожний етнос є унікальним, а така унікальність забезпечена прискоренням (динамікою етнічного вектора), то таке ж прискорення зберігатиметься і по відношенню до системи мотиваційних факторів, яка включає техносферу та інтелектуальні здобутки. Будучи природним феноменом, прискорення зберігає свій характер і властивості незалежно від динаміки та змін в техносфері, що цілком характерно для прояву сили в інерційних системах відліку. Отже, із всіх наведених міркувань стає можли-

вим припустити, що саме немотивоване визначення мети (НМВМ) як психологічний феномен "відповідає" за культурну приналежність результатів праці. Його обґрунтування цілком логічно може бути побудовано на основі емпірично зафіксованого в історії протистояння ринкових відносин і творчості (в економічному контексті — немотивованого визначення мети).

Аналіз особливостей історичної взаємодії різних економічних укладів переконливо доводить, що ринкові відносини на системному рівні розвиваються самі, проникаючи до всіх без винятку сфер людської діяльності [15]. Відбувається це без будь-яких додаткових стимулюючих дій з боку органів державного управління, на кшталт стимулювання малого та середнього підприємництва. Звідси виникає природне запитання: а що ж саме тоді такому проникненню може заважати, оскільки періодично на шляху всебічного проникнення ринкових принципів дійсно виявлялася певна перешкода. Вона могла мати вигляд або законодавчо закріплених норм регулювання (наприклад, природні монополії), або існувати у вигляді створених окремих державних систем господарювання, побудованих не на ринковій основі в плані домінуючого типу власності. Оскільки ринок як феномен неодмінно являтиме собою динамічний набір мотиваційних факторів, то з позиції системного аналізу випливає висновок, що створити своєрідну протидію цьому може тільки певна антитеза ринку (альтернативна за генезисом) як низка конкретних дій. Природно, що всі такі дії повинні мати немотивований характер. Тому, якщо ринкові відносини захоплюють всі можливі ніші без спеціально створюваних для цього умов, то здатним до протистояння цьому буде виключно немотивоване визначення мети (НМВМ) як незалежний від ставлення людей природний феномен. На практиці це відбувається через вибір членами етнічних колективів тих видів професійної діяльності із загального їх переліку, які обумовлені проявом НМВМ, а не утилітарними ринковими мотивами [4, с. 62—68; 7, с. 264—278].

Набір професій, що визначається проявом НМВМ, не залежить від існуючих зовнішніх факторів, якими є матеріально-технічні цінності та інтелектуальні здобутки. Оскільки етнос є енергетичним потоком, то НМВМ "примушує" частину енергії з цього потоку витратитися на проведення діяльності, навколишніми ринковими умовами не мотивованої. Тобто ринок як сукупний мотив фактично позбавляється можливості використовувати частину енергії із загального її потоку (праці членів етнічного колективу). Адаже здійснення кожної професійної діяльності — це споживання певної енергії, незалежно від того, обумовлена така діяльність ринком чи ні. Для кожного суперетносу НМВМ є власною унікальною характеристикою, яка проявляється в економіці і відображується у психологічному сприйнятті суперетносу в цілому. Дійсно, те, що в одному етнокультурному середовищі психологічно сприймається як немотивована активність, в іншому може виступати як цілком мотивована зовнішніми чинниками. Так, наприклад, вибір професії моряка чи рибалки буде суспільно зрозумілим і цілком природним для будь-якої територіально розтягнутої вздовж морського чи океанського узбережжя країни, тоді як подібні прагнення мешканців держави, замкненої з усіх боків гірськими масивами, вже будуть досить немотивованими. Унікальність етнічного НМВМ така ж природна, як й унікальність кожної екологічної ніші, що є годувальним ландшафтом для конкретного етносу. Адаже первинно НМВМ проявляється саме у подоланні низок факторів, обумовлених власним для етносу ландшафтом.

Оскільки саме ринкові відносини знищують етнокультурні цінності, то відповідно, що таке здійснюване з боку НМВМ професійне обмеження на системний прояв ринкових властивостей ці культурні доміанти зберігає і підтримує. Фактично в кожному момент часу в просторі видів господарської діяльності під впливом НМВМ формується такий своєрідний "неринковий імпульс"

(спорадичне вихоплення енергії із етнічного струму), соціально-господарський прояв якого завжди буде представляти відповідну культурну приналежність результатів праці. Інакше кажучи, етнічне НМВМ є економічним фактором, який таку культурну приналежність щодо техносфери та інтелектуальних здобутків і забезпечує.

Стосовно моделі суперетносу як "розрядки енергетичного потенціалу" НМВМ формує свій власний унікальний профіль динаміки споживання енергії, а в моделі етнічного вектора в багатомірному просторі видів господарської діяльності визначає низку неринкових професій для членів етнічного колективу [4, с. 19—85]. Проявляючись саме таким чином в економічній сфері, НМВМ впливає на енергетичні параметри етнічної системи як потоку, тобто на значення його енергетичної щільності. Технологічний аспект такого забезпечення культурної приналежності результатів праці полягає в тому, що обумовлена НМВМ праця ("інтелектуальна підсвідома спрямованість" завжди психологічно орієнтована на сприйняття та оцінку тільки "своїх" за світосприйняттям та світовідчуттям (свій етнос чи суперетнос). Тобто незалежно від декларацій така трудова активність сама завжди носитиме етнокультурний характер в процесі створення будь-чого матеріального чи інтелектуального. В цьому полягає принципова відмінність самого трудового процесу, обумовленого впливом НМВМ, від трудової діяльності взагалі. Результати мотивованої трудової діяльності також мають чітку власну культурну приналежність (хоча в системі світової економіки можуть і не мати), однак безпосередньо сам процес такої праці етнокультурних властивостей позбавляється. Так, ремісник, який виготовляє певні національні вироби для іноземних туристів, сам вже став елементом мотивованої ринкової системи і процес його труда етнокультурних елементів за первинним призначенням практично позбавлений, хоча самі вироби їх (ці елементи), звичайно, зберігають. Адаже в іншому випадку на них просто зник би ринковий попит з відповідними наслідками.

Таким чином, слід чітко відділяти сам процес праці від феномена культурної приналежності його матеріально-технічних та інтелектуальних результатів. Процес праці може як мати етнокультурні характеристики, якщо він обумовлений НМВМ, так і бути вільним від них, тобто мотивованим. У свою чергу, результати мотивованої праці можуть мати як власну етнокультурну приналежність, так і будь-яку іншу. Що ж стосується результатів праці, обумовленої виключно НМВМ, то вони неодмінно завжди матимуть однозначну культурну приналежність. Праця, яка обумовлена підсвідомою орієнтацією на "своїх", фактично означає її відповідність цілям за завданням власного етнічного вектора. Це майже відразу відкидає дію ринкових мотивів, оскільки все створюється не з метою подальшого продажу на світовому ринку, у всякому разі, апіорі це не передбачається. Економічна цінність результатів цієї праці буде визначена відповідними ринковими механізмами пізніше, коли вони стануть об'єктивно доступними (для широкого вжитку) не тільки етнічно "своїм", але й "чужим" (представникам інших суперетносів) для оцінки в єдиній системі економічного зіставлення [9, с. 129—155; 13, с. 214—243]. Доки ж щось робиться саме для "своїх", то відчуття і, відповідно, оцінка результату проявляються саме в етнокультурному сенсі, а не як уніфікований товарний вимір. Культурна приналежність результатів праці — це, перш за все, невідповідність ринковим мотивам та відсутність прагнення до них у процесі створення нових цінностей [8, с. 291—370]. Таким чином, етнічне НМВМ психологічно визначає сприйняття дійсності як для окремих людей, так і для великих їх масивів, обумовлюючи вибір видів професійної діяльності. Оскільки для кожного етнічного колективу відносно конкретних умов його оточуючих чинників такі професії розділяються на мотивовані та немотивовані,

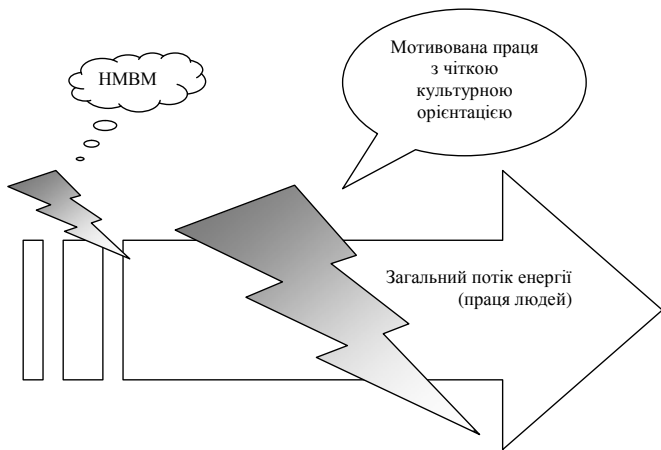

Рис. 1. Модель впливу етнічного НМВМ на енергетичний потік

то очевидно, що НМВМ відповідає за формування саме другої частини. Сутність такого психологічного впливу полягає у всебічному протистоянні ринку та його утилітарним цінностям. У фізичному сенсі прояв НМВМ відбувається як вплив з певною частотою на потік енергії, яким є етнічний колектив у термодинамічному його зображенні. НМВМ періодично не "дозволяє" брати верх ринковим мотивам при виборі людьми певного виду господарської діяльності. Тим самим НМВМ змінює профіль загального потоку енергії з природного її кругообігу на той унікальний, що відображено на моделі "розрядки енергетичного потенціалу". На моделі такий вплив зображено у вигляді аналогу своєрідного електричного ключа (підсилювача) стосовно управління потоком природної енергії, яка у вигляді будь-якої праці із всілякими наслідками та культурною приналежністю результатів трансформується через трудову діяльність членів етнічного колективу. Через визначені НМВМ низки ринково немотивованих видів професій відбувається вилучення енергії з потоку задля створення нових етнокультурних цінностей, а отже, і нових факторів мотивації [4, с. 426—429]. А вже потім відповідна частина енергії із потоку починає працювати з цими новими факторами мотивації і, природно, їх результати матимуть відповідну культурну приналежність. Обумовлено це тим, що мотиваційний фактор задає свої параметри всьому тому, що йде за ним, тобто і тій енергії, прояв якої ним мотивовано у вигляді подальшої праці людей. Саме з цього моменту і починає в повній мірі проявлятися те, що називається ринковим мотивом. Таким він залишатиметься і надалі (рис. 1).

ВИСНОВОК

Розгляд психологічних особливостей формування техносфери суперетносу дозволив дійти висновку, що культурна віднесеність результатів праці людей обумовлюється колективним психологічним феноменом немотивованого визначення мети (немотивованої інтелектуальної активності) в момент створення нових мотиваційних чинників. Такі чинники визначають спрямування певної енергії із її природного кругообігу (в рамках відповідного етнічного процесу) на формування матеріально-технічних цінностей відповідної культурної приналежності.

Література:

1. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста / Вернадский В.И. — М.: Наука, 1988. — 519 с.
2. Панов Н.П. Василий Робертович Вильямс / Н.П.Панов, Е.В. Кулаков // Вестник АН СССР. — 1984. — № 6. — С.101—108.
3. Милов Л.В. Великорусский пахарь и особенности российского исторического процесса / Милов Л.В. — М.: РОССПЭН, 2001. — 576 с.

4. Двойных К.Е. Парадигма экономического вампиризма: этническая основа экономики: монография / Двойных К.Е. — Одесса: Юридическая литература, 2007. — 448 с.
5. Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли / Гумилев Л.Н. — СПб.: Азбука-классика, 2002. — 608 с.
6. Платонов Ю.П. Народы мира в зеркале геополитики (структура, динамика, поведение) / Платонов Ю.П. — СПб.: СПбГУ, 2000. — 432 с.
7. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей / Богоявленская Д.Б. — М.: Академия, 2001. — 320 с.
8. Меньяйлов А.А. Психоанализ великой борьбы / Меньяйлов А.А. — М.: Крафт+, 2004. — 576 с.
9. Паршев А.П. Почему Россия не Америка / Паршев А.П. — М.: Изд-во "Крымский мост-9Д", 2000. — 414 с.
10. Сорокин П.А. Человек, цивилизация, общество / Сорокин П.А. — М.: Политиздат, 1992. — 544 с.
11. Паршев А.П. Почему Америка наступает / Паршев А.П. — М.: АСТ-Астрель, 2002. — 370 с.
12. Литвиненко О.В. Информационный вплив та операції / Литвиненко О.В. — К.: НІСД, 2003. — 240 с.
13. Панарин А.С. Искушение глобализмом / Панарин А.С. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. — 416 с.
14. Смирнов И.В. Психоэкология / Смирнов И.В. — М.: Холодильное дело, 2003. — 336 с.
15. Голанский М.М. Что нас ждет в 2015 году (экономический прогноз против утопий). — М.: Наука, 1992. — 109 с.

References:

1. Vernadsky, V.I. (1988), *Filosofskie mysli naturalista* [The naturalist's philosophical thoughts], Nauka, Moscow, Russia.
2. Panov, N.P. and Kulakov, E.V. (1984) "Vasily Robertovich Vil'yams", *Vestnik AN SSSR*, vol. 6, pp. 101—108.
3. Milov, L.V. (2001), *Velikorusskiy pahar' I osobennosti rossiyskogo istoricheskogo protsessa* [The great Russian ploughman and historical process particularities], ROSSPEN, Moscow, Russia.
4. Dvoynikh, K.E. (2007), *Paradigma ekonomicheskogo vampirizma* [The paradigm of economical vampirism], Law literature, Odessa, Ukraine.
5. Gumilev, L.N. (2002), *Etnogenes I Biosfera Zemli* [Ethnogenes and biosphere of the Earth], Azbuka-klassika, S.-Petersburg, Russia.
6. Platonov, Y.P. (2000), *Narody mira v zerkale geopolitiki (struktura, dinamika, povedenie)* [World nations within geopolitics mirror (structure, dynamics, behavior)], SpbGU, S.-H.-Petersburg, Russia.
7. Bogoyavlenskaya, D.B. (2001), *Psihologiya tvorcheskih sposobnostei* [The creative abilities psychology], Akademiya, Moscow, Russia.
8. Menyailov, A.A. (2004), *Psichoanaliz velikoy borby* [The Great battle psychoanalysis], Kraft+, Moscow, Russia.
9. Parshev, A.P. (2000), *Pochemu Rossiya ne Amerika* [Why Russia is not US], Krymskiy Most 9-D, Forum, Moscow, Russia.
10. Sorokin, P.A. (1992), *Chelovek, civilizatsiya, obshchestvo* [The human, civilization, society], Politizdat, Moscow, Russia.
11. Parshev, A.P. (2002), *Pochemu Amerika nastupaet* [Why US advances], AST-Astrel, Moscow, Russia.
12. Lytvynenko, O.V. (2003), *Informatsiyni vplyvy ta operatsiyi* [The informational influences and operations], NISS, Kyiv, Ukraine.
13. Panarin, A.S. (2002), *Iskushenie globalizmom* [Globalizm temptation], EKSMO-Press, Moscow, Russia.
14. Smirnov, I.V. (2003), *Psichoekologiya* [The psychoecology], Kholodilnoe delo, Moscow, Russia.
15. Golanskiy, M.M. (1992), *Chto nas zhdet v 2015 godu (ekonomicheskii prognoz protiv utopiy)* [What is waiting for us in 2015 (The economical forecast against utopias)], Nauka, Moscow, Russia.

Стаття надійшла до редакції 21.08.2014 р.